

spomin za življenje. — S tretjo povestico: Poljan-
čev Cencek — pa jaz ne vem kaj početi. Morda
je bila pa fantkova slika prej, in potlej šele povest?
Ali je le l'art pour l'art?

Dr. J. Debevec.

Troje povesti. Spisal Ivan Cankar. Izdala in
založila Družba sv. Mohorja v Celovcu. 1911. — Ali
je prišel Mohamed h gori, ali se je gora približala
preroku? Tako sem se vprašal, ko sem vzel knjigo
v roke. Oba sta si prišla nasproti, in gora je imela
daljšo pot od preroka.

Cankar se je potrudil k zemlji, in ta stik z
grudo je dobro vplival nanj. Več konkretnega čutimo
v teh treh povestih, kakor v dosedanjih Cankarjevih
delih. Tista senzitivnost občutljive fantazije, ki je iz-
zvenela doslej le v subjektivističnih vibracijah, še
vedno prevladuje v Cankarju, pa z veseljem smo opazili
v teh treh povestih, da je pisatelj
pridobil nekoliko na pozitivnosti na-
ziranja.

Pa le nekoliko, kajti Cankar je
še vedno negativen, in le redki so
momenti, v katerih zasije svitloba
skozi mračne megle. Velik pa je
Cankar v dispoziciji. „Zgodba o dveh
mladih ljudeh“ je skicirana mojstr-
sko, kakor kaka Shakespearjeva igra.
Veliki problem izseljevanja je našel
v Cankarju umetnika, ki ga je na-
kantno upodobil. Pretresljivo je mar-
slikal beg iz kmetske hiše v mestno
službo in v ameriško mučilnico s
težkim razočaranjem, ki mu sledi.
Krasne barve je našel Cankar, da
naslika bedo, muko in kesanje, a
samo do praga spoznanja vodi nje-
gova pot. Ko bi moral pokazati pravo
pot do sreče, zagrne zastor, in vsa
lepo zasnovana simfonija izzveni v ne-
jasnem akordu, kakor če se zapro
vrata dvorane, iz katere je zvenela
tiha godba.

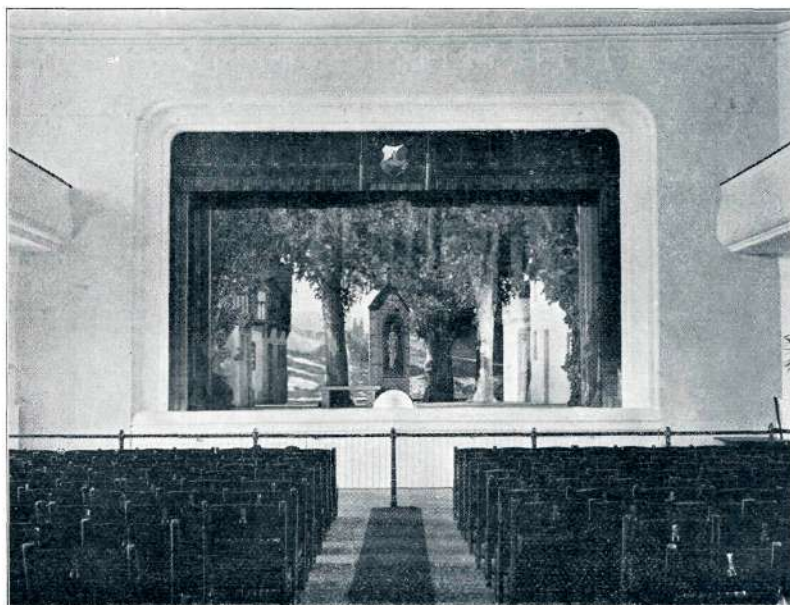
Drugi problem, ki se ga je lotil
Cankar, je alkoholizem. „Krčmar Eli-
ja“ je pretresljiva, globoko zasnovana zgodba. Le-
žal, da so slike preveč eksotične. Ko bi bil Cankar
stal malo bliže grudi, bi bil pridobil na moči in umet-
niški vsebini. Z alkoholom uničuje Elija ljudstvu pa-
met in premoženje, nazadnje mu še sam podleže. Iz
omotice in brezbriznosti pa se dvigne nov rod, močan
in trezen.

V „Zgodbi o šimnu Sirotniku“ je zopet ves
Cankar. Satira na zastarelo in sedanjim socialnim
razmeram popolnoma neprikladno ravnanje z občin-
skimi ubožci je ostra in strupena, seveda pretirana
do skrajnosti.

V obliki je Cankar na vrhuncu. Njegov jezik je
blesteč in je pridobil na kratkosti in jedrnatosti iz-
raza. Izobraženec, ki uživa estetično popolnost oblike,
se bo naslajal ob tej knjigi, ki podaja umetnih nians
v obilici. Ali jo bo s takim zadovoljstvom užival tudi
popolnoma zdravi realistični človek, ki je član Družbe
sv. Mohorja in ki išče pravega jedra nališpane re-
snice, četudi pod raskavo skorjo — to je drugo vpra-
šanje.

Dr. E. Lampe.

Koledar Družbe sv. Mohorja za l. 1912. — Pi-
sana vsebina, kakor vsako leto: pesmi, povesti, poto-
pisi, prirodopisni sestavki, življenjepisi itd. Najprej
bodo segli Mohorjani bržčas po zabavno-poučnem se-
stavku priljubljenega in njim že davno znanega poto-
pisca Janka Mlakarja: Trebušnik na lovski
razstavi. Pisatelj tudi letos lepo druži dovtip in
pouk, lovsko „latinščino“ in pristno resnico. Dokaz,
kako vse rado bere njegove spise, je ta, da so
junaški čini njegovega Trebušnika znani po vsem
Slovenskem in se vsakemu ob tem imenu obraz ši-
roko razleze. — Na Ivo Česnikovo pravljico: Zlata
krona bi rad opozoril vzgojitelje, zlasti veroučitelje,
ki poučujejo v ponavljalni šoli. Kratko povedati
vsebino pa pri tem poudariti, koliko mora pastir
Boštjan trpeti, da si pridobi nevesto. Na ta način
priporoča Förster (Jugendlehre) govoriti z bolj od-

„LJUDSKI ODER“ S SLIKO IZ „DIVJEGA LOVCA“.

raslo mladino o seksualnem vprašanju. Povest je pi-
sana z bujno domišljijo in postavljena na domača tla,
na Grmado nad Polhovim Gradcem. — Rejenka.
Povest spisal dr. Iv. Pregelj, nam podaja nov dokaz,
kako alkohol uničuje rodbinsko srečo, zavaja k pre-
šestvovanju in slednjič strmoglavlja v prezgodnji grob.
Francka, rejenka, je risana kaj plastično, manj do-
ločno stari Zabregar, zlasti tisti prepir in pretep med
očetom in sinom ni povsem pojasnjen. — Najobšir-
nejši spis pa je letos: Na ognjenih tleh. Spisal
dr. L. Lénard. Dvoje občudujemo, čitajoč ta spis: prvič
neustrašenost Poljakov, prebivajočih v Varšavi in
sploh pod rusko oblastjo, ki se kar nič ne boje, za
svoje ideje trpeti ječo, prognanstvo ali magari vislice;
drugič pa nedosežno obzorje pisateljevo, ki pozna
tako dobro ondotne socialne razmere do najskriv-
nejših kotov, da, celo do hiš, „de višajati“ (kjer obe-
šajo). Sicer je pa to bratomorno sovraštvo Rusov in
Poljakov nekaj zelo žalostnega in človek bere ta lepi
spis z zelo mešanimi čuvstvi. — Pisatelj obraza s slo-
venskih hribov: Grogov Groga se pa ni podpisal.